

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1682. Soc. 143.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

postea migrans ad Japonensem Provinciam, illam rexit; Simonem Carvalium Eborensem, qui plurimis annis exactis in excolenda vinea Madurenfi, modò, cum hæc scribimus, senectutem degit in ora Piscaria.

15. Conimbricâ ivère P. Emmanuel Carvalius, & Franciscus Laynius, Ulyssiponenses; hic veniens postea in Europam, redivit factus Episcopus Meliaporensis. Annis proximis, ut est creditum ex signis non dubiis, interemptus est veneno ex odio justitiæ, quod perditissimos homines vellet corrigere. Emmanuel à Cunea Sangionensis. Franciscus Rodericius Borbensis. Antonius Proensa Soutensis. Alexander Soula Chavenfis. Ignatius Martinus Ulyssiponensis. Franciscus Pereira Poyarensis, Antonius Guerrerius Castelvicensis.

16. Tres erant profecturæ naves. Prætoriam, in qua vehebatur Franciscus Tavora, conscendit P. Sarmentus cum parte sociorum, aliam dictam à B. Virgine de miraculis scanderunt reliqui. Initium 26. Martii factum est navigationi. Prorex, & navis alia 10. Septembris Goæ jecerunt anchoras, felici usui itinere, & à morbis libero. Navis, in qua cæteri nostri vehebantur, 27. Augusti Murmugamum prope Goam appulsa est, pari valetudine fruebatur. Multa erga Societatem nostram benevolentia fuerunt usi, tum navis hujus Magister, tum Præfectus: hic solebat dicitare, se tum sæcularibus, tum aliis religiosis benefacere misericordia motum; at nostris ex amore, & debito. Alius in lamina cuprea gestabat scripta quædam carmina, quorum erat sensus: se unice hominibus Societatis filium, & quæ posset, bona facturum.

17. Ad Maranoniâ perrexit P. Emmanuel Nunius, domo Serpens. Profectus ad Maranoniâ. Moderabatur Eboræ quintum Grammaticæ Gymnasium. Secretissimè ambivit hujusmodi missionem, & pari secreto profectus Ulyssiponem, quin aliquis id resciret. Maranoniâ feliciter tenuit, illicque diligenter laborans ab indigenis unâ cum aliis de Societate per summam injuriam est ejectus, & comprehensus à piratis, indigna apud eos perpetiebatur. Postea nostris imperio Regis in Maranoniâ revocatis, ibi inter Neophytos obivit.

Annus 1682. Soc. 143.

I.

Mortuo, ut anno superiore diximus, universæ Societatis Moderatore, habitus fuit Provinciæ conventus Ulyssipone pro eligendis Romam ituribus cum jure suffragii. Comitia universæ Societatis. Præsidebat Provinciæ P. Josephus Seixius, qui rediit à Brasilia, ubi Visitatorem egerat, successeratque P. Pantaleoni Carvalio. Igitur sunt electi Provinciales comitaturi P. Emmanuel Pereira Rector Eborensis, & P. Simon Teixeira Cratenfis, qui jam multis annis Romæ vixerat. Curam Provinciæ reliquit P. Dominico Loufado Penichenfis. In eis Comitibus præfectus est universæ Societati A. R. P. Carolus de Noyelle Belga Bruxellensis, vir notæ sanctitatis, & prudentiæ, quarum evidens fuit argumentum vel ipsa suffragantium concordia; omnes enim, ipso excepto, in eum contulere suffragium. In Assistentem Lusitanum assumptus est P. Franciscus Almada.

2. Hoc anno in templo Berlehemitico apertus est tumultus Henrici Cardinalis Regis, quod esset ex ligno, & Rex fieri juberet ex marmore instar aliorum illic quiescentium Regum, ac Principum. Cadaver occultè sunt intuiti de nostris P. Benedictus Rodericius Doctor Theologus, & P. Alphonsus Mexia: erat integrum, & vestimenta exornantia tam incorrupta, & munda, ut apparuerit esse recens facta, & induta. Cum Leo Henricus Confessarius Regis eis corpus vestierit anno 1582. Quod procul dubiotribuendum raræ Principis virtuti, ut tribuitur cadaveris integritas. Aperitur tumultus Cardinalis Regis.

3. Ulyssipone per hos annos P. Sebastianus Magalanius dabat operam convertendis Mauris, & non paucos ad fidem permovit. Conversio Mauri. Unum comperendinantem, in secessu, quid suâ interesset, per otium perpendere jusserat. In quiete aliquando visa est Deipara uber lacte fluens dormientis admovebat labris, ac dicere:

Antonius Franco.

A a a 2

cere:

cere: Quid cessas, fac jam, quod est facturus. Excitus somno sensit in ore dulcedinem insolitam, & humorem instar lactis. Attonitus fidem statuit amplecti. Sæpe aggressus est litteras ad Principem dare de novo animo, sæpe retardatus. Tandem incipiente litteras, quas toties laceraverat, exarare, Sebastianus domum ingreditur: quid agat? interrogat. Cui Maurus: scribo ad Principem, me velle tingi baptismo. Lætus Pater, absolve, inquit, epistolam, ut ego ad Principem feram. Gavius Princeps tam bono nuncio, post acceptum baptisma Joannem Silverium Magalanium (sic voluit nominari) misit in Angolam præbito munere, unde vitam aleret. Moriturus eventum prædictum, quem ad id tempus obstinate tacerat, aperuit sacerdoti nostro illius postremam confessionem excipienti. Insuper rogavit, ad P. Magalanium B. Virginis in se misericordiam scriberet.

Profecti ad
Indiam.

4. Sexcedim ad propagandam fidem concesserant in Orientem. Omnes vexit navis à S. Jacobo dicta, cujus erat summus Præfectus Cajetanus Mellus, volentibus annis Prorex, & quidem præclari nominis. Nostri præerat P. Mathias Fernandus Portalegrensis, venit a Malabarica Provincia missus Romanæ Procurator. Unus de nostris Michaël Amaralius, patriâ Zurarensis, inierat Societatem, postquam gradu Magistri donatus sexennio studuisset Juri Pontificio: micabat ingenio, ac cæteris dotibus spectandis. De ipso, cum reversus in Europam, suo loco multa memorabo.

Conversio
Joachimi
Calmii.

5. Alius Joachimus Calmius Hamburgensis commercii causâ Ulyssiponem petiverat. Fortè de navi in litus descendit prope pagum Bethlemicum ad oram Tagi, ubi conspiciat regale cœnobium Monachorum S. Hieronymi: subit templum, quo tempore Monachi piissimè divinas canebant horas, ne una quidem seculari personâ intra templi parietes versante. Observat attentè pietatem, modestiam sacerdotum, & exactam in obeundis caremoniis majestatem præferentem aliquid divinum, à fictionibus alienum. Tunc secum: Quomodo fieri potest, ut verum sit, quod docuerunt me Magistri mei, statum monachalem apud Catholicos esse merum artificium alendi vitam, & lucrandi pecuniam celebrando festa, & psalmos cantando? nullus adest populus, res divina tamen fit exquisitâ reverentiâ, & apparatu. Si fictio hos monachos permoveret; absente populo non tam accurati essent, ut video. Igitur ut hanc sum edoctus falsitatem, aliis me forsan imbuerunt. Hoc divino percussus lumine cepit cum viris orthodoxis apprimè doctis examinare suos errores: post maturam discussionem dissipantur mentis tenebræ; Romanam fidem complexus, in Societatem Conimbricæ. Brevi sic virtutibus excelluit, ut esset omnibus spectabile exemplum. Illius semi Lusitana, & rudia verba ad permovendos animos habebant vim humanâ majorem. Non multum vixit in India.

Joannes Se-
queira.

6. Joannes Sequeira virtutis raræ tyro, de quo jam anno 1680. meminimus, Eborâ migrarat Ulyssiponem ad continuandum biennium. Sentiebat intus uni se desiderio petendi Missiones Indicas. Cum serviret in Domo Professa, quotidie convenit Provinciale flagitans, nomen suum adscriberet Indicis operariis. Semel, atque iterum verbis consolatoriis eum Provincialis dimiserat. Tandem juveni importuno, vade, dixit, ne amplius intres hoc ostium, non concedam. Tunc Joannes: Bene est, abeo, rursus non attingam limen; sed sciat Reverentia Vestra, me ab eadem hoc anno ad Indiam mittendum. Dictum non curavit Provincialis. Navis erat per singulos dies profectura, cum defecit unus è destinatis, vacabat locus. Postulatur à Provinciali, qui vices impleat Magister scholarum Collegii, qui se obtulerat; non annuit. Precatus igitur est Procurator, sibi tironem, vel laicum concederet. Hic ille: à me tiro identidem huc veniens petebat Indiam: eat R^a V^a ad Magistrum, si tiro in eadem mente est, do libenter. Percontanti Magistro lætus respondit: ecce ego; adjecitque, nunquid ego P. Provinciali dixeram, ipsum sponte suâ me missurum? Illi à S. Xaverio hanc injectam mentem fama per id tempus apud nos vulgarat. His & multis virtutum gradibus ad martyrii coronam accessit.

7. Mar-

7. Martii 29, ventis faventibus, reliquerunt Tagum. Savière in ea navigatione acuti morbi, & nostrorum charitati patebat theatrum. Ad Caput Bonæ spei fædissima tempestas sic omnia turbavit, ut tantum non mererit navem. Mirati sunt omnes, quod præsertim nostris incommodaverit. Nam vehebantur dimidiâ parte conclavis, ibat in alia Præfectus. Undarum, & ventifuror partem ipsius conclavis ad nos pertinentis rapuit in mare, perfregit fenestras, tantam aquarum immisit vim, ut nihil intus fuerit, quod non sit madefactum, & corruptum. Ipsimet religiosi maduerunt tanquam in stagno merfi. Vestis adhærens corpori siccanda fuit. Quidquid conclavis ad Præfectum attingebat, erat intactum. Dæmon ex energumeno fassus est se dictam ruinam fecisse in odium nostrorum. Sedatâ tempestate, apparuerunt duo marina monstra magnitudinis & formæ horrendæ.

8. Crevère mala: de nostris unus tantum non ægrotavit; de externis Nostri mortui viginti duntaxat. Mortui sunt, 31. Julii P. Franciscus Sampayus post toleratum diebus quindecim morbum singulari patientiâ, qualis decebat virum innocentissimæ conscientiæ. Augusti 21. P. Josephus Gesmondus Italus: in eo morbo sustinuit tentationem vehementissimam de spe ponenda salutis æternæ: egregiè vir justus dimicavit cum hoste se invadente: planè est confessus, non potuisse sibi quid atrocius evenire. Goam 29. Augusti perventum.

9. Conimbricæ 22. Julii è corporis custodiâ elapsus est P. Joannes Seramus Baleimi natus. Tradebat morales scientias præclaro instructus ingenio. Porro sortitus est animam bonam. Modestia, & exterior agendi modus significabant cor Deo plenum esse. Febri acutâ trigesimo die consumitur. Ibidem 15. Augusti P. Antonius Carvalius Bracharenfis, & senioribus Provinciæ. Re-P. Antonius Carvalius, xerat tirones Conimbricæ, Romæ egit poenitentiarium ad Vaticanum. Postremum erat Instructor Patrum tertiæ probationis. Singularis illi charitas in ægrotos, & scrupulis agitados. Plurimum est misertus egenorum. Non sibi in laborando pépercit. Ante solis ortum surgebat, ut vacaret orationi, peculiariter B. Virgini devotus: ideò existimatum est benignissimam Dominam voluisse triumphum suæ assumptionis hujus clientis obitu augeri.

10. Collegium Eborense hoc, & sequenti anno vexatum est morbis instar contagii habentibus. Venerat Conimbricâ socius junior Josephus Carnarius Portuensis, 6. Junii absumptus. Inde creditum fuit initium factum morbo multos menses Collegii parietes pervagato. P. Emmanuel Lopus tironum Magister, vir piissimus, & moribus innocuis 15. ejusdem mensis decessit. Aliquando concionantem audiverat peccator, qui in vitiis obcalluerat: penetratus intimo dolore Patrem conquistavit, & homologuei fædissimam deterfit animam, nec post eam confessionem vixit plus uno die.

11. Julii 16. Josephus Fernandus Portimanensis tiro Coadjutor. Ob innocentem simplicitatem videbatur alter Juniperus. Erat triclinii Præfectus; unde dicebant focii, ipsum lagenis triclinii è manu pendentibus, & reliquâ sui muneris suppellectili onustum Coelos intrasse. Die 25. Septembris non è morbo adhuc grassante, sed phthisi absumptus est Antonius Gonfalius Coadjutor spiritualis, qui muscen didicerat in Collegio Archiepiscopi Eborensis, & major natu Societati aggregatus est, modestissimus juxta, ac patientissimus, Eboræ in lucem venit. Secundâ Octobris Josephus Crucius Coadjutor temporalis, bibliopega opificio, multâ charitate servierat ægrotis.

12. In dies magis febris faviente, 7. Decembris occubuit morti Joannes Machiadus scholasticus, paulo post absolutum tirocinii biennium. Decimâ ejusdem mensis Franciscus Nunius Coadjutor Monfarasiensis: ab annis quatuordecim agebat valetudinarii Præfectum. Illius virtus erat notissima, cumprimis charitas in ægrotantes. Quotidie in se flagellis animadvertebat. Horas antelucanas orando prævenit, ut perfoluto penso se ad reliquos labores compararet. Sic præsentis contagio cunctis invigilabat, ut eodem correptus malo ceciderit instar victimæ charitatis.

P. Ignatius
Carvalius,

13. Decima tertia Septembris tres letho dedit. Primus erat P. Ignatius Carvalius, natus monte majore novo. Magnis clarebat dotibus. Mansuetiores litteras cum Rhetorica docuerat in Maderensi insula, Ulyssipone, & Eboræ summâ laude, sustinuitque theses de rebus hujus litteraturæ Ulyssipone. Philosophiam professus Eboræ, & postea moderatus est sacrae scripturæ cathedram. Morbo dejectus in lectum nihil aliud præter æternitatem cogitavit.

Joannes Seixius,

14. Alter Joannes Seixius scholasticus Marvamenfis. In tirocinio vehementi tentatione pulsatus deferendi Societatem id à Magistro petivit obstinatè. Cum Magister eum verbis nullis emollire valeret, accessit in cubiculum, ubi erat indutus veste, quâ solemus uti ad publicam flagellationem, & nudato tergo se flagris cruentum in morem cecidit, rogans, ne se daret præcipitem. Obstupuerat adolescens viri charitatem, & aliquantulum quievit. Cum paulò post resurgeret vesana cura, translatus Conimbricam, quò Magister etiam migravit tiro-nes recturus. Quia nec ibi omnino quiescebat, Ulyssiponem missus; ac tandem mente in melius mutatâ, Eboram rediens nuncupavit biennii vota. Agnovit ille Societatis charitatem, miratusque est suas ineptias tam patienter latas à Magistris; nec fraudavit eorum spes: fuit enim optimus religiosus, charus omnibus; pollebat eximio ad scientias ingenio, & singulariter diligebat Societatem.

P. Emmanuel
Luifius,

15. Hi duo ante auroram, post ortum solem raptus est Collegii Vice Rector P. Emmanuel Luifius Doctor Theologus, patriâ Bejenfis. Triennio proximo rexerat idem Collegium; in ejus Academia explicuerat quondam Rhetoricam, Philosophiam, ac divinas paginas, egitque Cancellarium. Vix alius sui temporis eo benevolentior: omnium illis conversatio conciliabat amicitias. Scripsit, ac vulgavit vitam Principis Theodosii Lusitani. Præter Eborense gubernavit Collegia Elvense, & Ulyssiponenfe: in eis cum observantiam, tum rem temporalem multum promovit. Inerat illi quædam innata generositas, & animus magnarum rerum capax, qui nec insoleceret prosperis, nec succumberet adversis, omni fortunâ superior. Nec defuit materia huic generositati exercendæ.

P. Petrus Mar-
quius,

16. In Farenfi Collegio 9. Januarii miseras humanas deseruit P. Petrus Marquius, Professor moralis Theologiæ; hujusmodi magisterio non obstante singulis annis quæsitâ opportunitate, per dioccesim excurrere populos edocendo. Eodem mense, quo est mortuus, obtinuerat professionem ad missiones Indicas. Helviæ 25. Decembris P. Simon Camonius natus in oppido Cabellâ de vide. Pollebat insigni ad sacras conciones talento; id Ulyssipone tam multum exercuit, ut reddita sint vires magno impares labori. Ne absumeretur, missus Helviam Rector, ubi plurimum fulsit ejus in pauperes charitas: nec erat in illius potestate negare stipem roganti. Dictitabat ob id non minuendos, sed augendos redditus Collegii. Non defuit verbo sui servi DEus. Nam proven- tus solito uberiores reddidit prædia.

P. Joannes
Paiva,

17. In Domo Professâ D. Rochi 23. Martii P. Joannes Paiva Ulyssiponenfis Coadjutor spiritualis; Pingui sacerdotio fruebatur in templo maximo, ætatis numerabat sex & quinquaginta annos, cum mundo remisit nuntium, multis jam exornatus virtutibus, nempe spiritu orationi, & corporis voluntatis castigationi dedito. Juvit domus paupertatem plurimis eleemosynis. In Ulyssiponenfi Seminario 4. Februarii P. Dominicus Paiva, Professor Theologiæ, natus Aldeæ novæ, magnâ litteraturâ, & majori virtute præditus. Moderabatur in Conimbricensi Collegio primariam Theologiæ cathedram. Coactus obedientiæ præcepto egit Bracharæ Rectorem. Non attingebat in mensa delicatioribus epulas, si quando apponebantur. Specialiter consuluit religiosæ paupertati, nec ferebat in ea committi defectus. Quamvis magni fieret ab omnibus, propriæ laudis verbum nemo ex ipsius ore audivit.

Moritur Hiacynthus Gon-
salvius Cor-
rector,

18. Funeribus domesticis adjungo viri externi de nostro Collegio Conimbricensi benemeriti. Hic fuit Hiacynthus Gonsalvius Corrector nostrarum scholarum. Mira fuit illius innocentia, quæ Confessarium de materia sollicitum red-

reddebat. Dominicis, festisque diebus expiata conscientia, coelesti pane animam roboravit. Quotidie aderat primo sacrificio, quod fit diluculo in templo nostro, ubi morabatur ad horam ineundi scholas; sub harum finem adfuit missa pro scholasticis auditoris celebrata. Nemini nocuit, nulliusque corrofit vitam. Si novit scholasticos meretriculis deditos, sine mora curabat, ut e domibus migrarent. Quos punivit scholasticos, exhortabatur ad virtutem. Parem sibi nactus piam conjugem, quae paulo ante maritum suum de vivis excessit. Ambo fuerunt sepulti in templo Collegii B. Virginis sacello à Nivibus. Hiacynthus reliquit Bibliotheca nostrae annum redditum ea lege, ut Collegium de suo aliquid adderet; secus non frueretur legato.

Annus 1683. Soc. 144.

Nihil remiserat pestilens morbus, de quo ante, grassari intra Collegium Eborense. Quintà Januarii defunctus P. Josephus Quaresma Bejenfis. Mortui Ebo-
rae.

Septimà Andreas Giramus scholasticus natus Villavissosae, constantissimus in amore Societatis, à qua eum non poterant avellere matris, & sororum importunae preces. Decimà tertià ejusdem mensis Joannes Nunius scholasticus Serpenfis, morte contracta ex assiduitate serviendi ceteris lue implicitis. Vigestimà primà Joannes Carvalius scholasticus Interamaensis, adolescens moribus religiosissimis.

2. Undecimà Februarii P. Didacus Pereira Alvitenfis, nobilis ingenii, & singularis virtutis; Juniorum agebat Ministrum. Sequenti die eorundem in spiritu Praefectus P. Maurus Almeida Alpakenfis: egregiam operam navarat consolando aegrotos. Annis pluribus tradidit moralem scientiam in Fayalensi Collegio. Rector Angrenfis promovit aedificium, atque pulcherrimum scholarum atrium construxit.

3. Aprilis 15. P. Ludovicus Eduardus Ulyssiponensis, Theologus anni quarti, & Magistri tironum socius. Ejus virtutes praeclaras jam vulgavi typis. His victimis placatum genus illud morbi, quod Medicos torfit ignorantes mali radicem, & remedia. Qui deinde sepulti sunt, aliis de causis obivere. Senectute 28. Augusti P. Emmanuel Moralius. Podagra 22. Octobris Michael Gonçalvius Coadjutor. Abscessu 20. Novembris P. Emmanuel Cokassius Redondensis: viri omnes boni, & pii. Longa fessis aetate 12. Decembris P. Emmanuel Matius Castelvicensis, integerrimae vitae, cujus virtutes praelo commisi.

4. Decembris 14. ploravit Collegium Rectorem suum P. Emmanuelem Pereiram Doctorem praeclarae sapientiae, natum Arrudae. Theologiam est professus Eborae usque ad primariam cathedram. Veniens Romae ex Comitibus generalibus tulit facultatem ad erigendum in nostro Eborensi templo sodalitium B. Virginis à bona morte. Primus ipse in ea solemnitate verba fecit. Rependit obsequium Virgo mater felice transitu illi concessio; nam stranguria diebus aliquot immaniter contortus toleravit acerbissimos dolores, velut animae purgandae ignem lustralem: tres dies postremos transegit sine cruciatu: his tranquillissime ad ultimum agonem comparatus. Plurimis elemosynis egenos solebat juvare; eas ipse cum subditis deportavit in carcerem; alias ostiatim in sportis eas mendicaverat ad eisdem vinctis succurrendum.

5. Romae 9. Junii ad superam Societatem transiit P. Franciscus Almada P. Franciscus
Almada. Assistens, ortus Ulyssipone de primaria regni nobilitate. Captus in bello, regebat enim partem equitatus, considerata ex successu parum prospero rerum vanitate, se dicavit Societati, in qua docuit Theologiam usque ad primariam cathedram in Conimbricensi Collegio. Subinde gubernavit tironum domum, & Professam Ulyssiponensem. Semper studuit virtutibus, praepriis sui contentui, & demissioni.